

Výzkumná zpráva projektu

Číslo projektu: **TD020047**

Název projektu: **Regionální cenový index jako indikátor reálných sociálních a ekonomických disparit**

DC6: Formulace doporučení pro specifikaci strategických záměrů regionálního a územního rozvoje v kontextu regionálních cenových úrovní a cenových úrovní sektorových komponent spotřebitelského koše RCI

Syntetická hodnotící studie indikátorů používaných v hospodářsko-politické praxi, v jejich reálných dimenzích

Předkládá:

Název organizace: Technická univerzita v Liberci

Jméno řešitele: prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.

Zpracovaly: doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.

PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

V Liberci, prosinec 2015

Proces hospodářsko-politických **rozhodování** je **procesem práce s informacemi**. Maximální množství kvalitních a přesných informací snižuje riziko omylu a selhání aktérů či nositelů hospodářské politiky. Každé rozhodnutí je tedy výsledkem zpracování informací jak pro oblast rozhodování, tak jako prostředek výkonu rozhodnutí (ovlivňování). Při tvorbě hospodářské politiky, jejíž součástí je regionální politika, se uplatňuje obecný koncept řízení, který v sobě zahrnuje následující posloupnost činností:

- makroekonomickou analýzu,
- diagnózu a zdůvodnění volby opatření,
- prognózu a tvorbu programu,
- kontrolu prognózovaných variant makroekonomickou analýzou.

Potenciál uplatnění zjišťování regionálních rozdílů v cenových hladinách v praktické hospodářské resp. regionální či sociální politice je zejména v jejich **informativní hodnotě**. Svoji povahou tedy vstupuje zejména do první fáze tvorby hospodářské politiky.

Hlavním **zdrojem informací po hospodářsko-politickou praxi** je systém národních účtů, makroekonomická analýza a prognóza. Systém národních účtů doplňují dílčí statistiky, ať již odvětvového či průřezového charakteru, ale i další realizovaná šetření, průzkumy, mezinárodní zdroje apod. Tyto informace jsou významné zejména v poznávací fázi hospodářské politiky, a slouží pak pro formulaci opatření v dalších politikách. Z hlediska využití regionálního cenového indexu (RCI), který měří prostorové rozdíly v životních nákladech obyvatel v regionech České republiky a umožňuje prostorové srovnání reálné kupní síly (a zprostředkovaně také životní úrovně) obyvatel v regionech, se jedná zejména o jeho využití v rámci regionální politiky. Jako vstupní informace mohou být v rámci Systému národních účtů použity regionální účty (HDP, čistý disponibilní důchod domácností), dále šetření průměrných mezd, či šetření životní úrovně obyvatel.

Z hlediska praktického využití RCI pro hospodářsko-politickou praxi se tedy jedná o **zvýšení vypovídacích schopností údajů v rámci hodnocení disparit** v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů, což může:

- adresněji zacílit nástroje regionální politiky díky přesnějšímu vymezení socioekonomických disparit prostřednictvím reálných ukazatelů na úrovni LAU1, NUTS3 a NUTS2.
- sloužit jako součást analytických podkladů pro potřeby územního rozvoje a SWOT analýzy, včetně vyčíslení relativní pozice regionu v meziregionálním srovnání,
- lépe identifikovat socioekonomickou pozici domácností v regionech v kontextu jejich příjmů a životních nákladů.

Regionální cenový index (RCI), který měří prostorové rozdíly v životních nákladech obyvatel v regionech České republiky, umožňuje **prostorové srovnání reálné kupní síly** (a zprostředkované také životní úrovně) obyvatel v regionech na základě tzv. reálných příjmových ukazatelů domácností v paritě kupní síly, které lze vypočítat prostřednictvím aplikace regionálního cenového indexu (reprezentujícího regionální cenovou hladinu) na nominální příjmové indikátory vykazované např. v rámci regionálních účtů (regionální HDP, čistý disponibilní důchod domácností), šetření průměrných mezd (MPSV ČR), šetření životní úrovně obyvatel (SILC, ČSÚ).

Hodnoty reálných regionálních ukazatelů a jejich vývoj mohou významně přispět k vymezení, hodnocení a identifikaci potřeb a problémů specifických regionů. Jsou důležité pro přesnější zacílení nástrojů regionální politiky, a to nejen při tvorbě strategických dokumentů regionálního rozvoje, ale i při realizaci konkrétních politik a jejich následné evaluaci. Regionální cenové hladiny mohou být rovněž jedním z posuzovaných indikátorů odůvodnění socioekonomických intervencí v hospodářsky slabých oblastech apod.

K termínu **ukazatel (indikátor)**¹, který představuje charakteristiku sociálního nebo ekonomického jevu musí být kromě přesného názvu a definice přiřazeny také (GaREP 2009)²:

- způsob měření, respektive měrná jednotka,
- zdroje informací a periodicita zjišťování,

---

¹ Pojem ukazatel je českým překladem anglického termínu indicator, který se používá běžně i v češtině ve tvaru indikátor. Pojem je odvozen z lat. indicare (ukazovat), což je odvozenina z lat. index (ukazováček).

² GaREP (2009) *Rozvojový interaktivní audit. Přístupy k řešení disparit*. Dostupné: http://www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/RIA_Pristupy.pdf

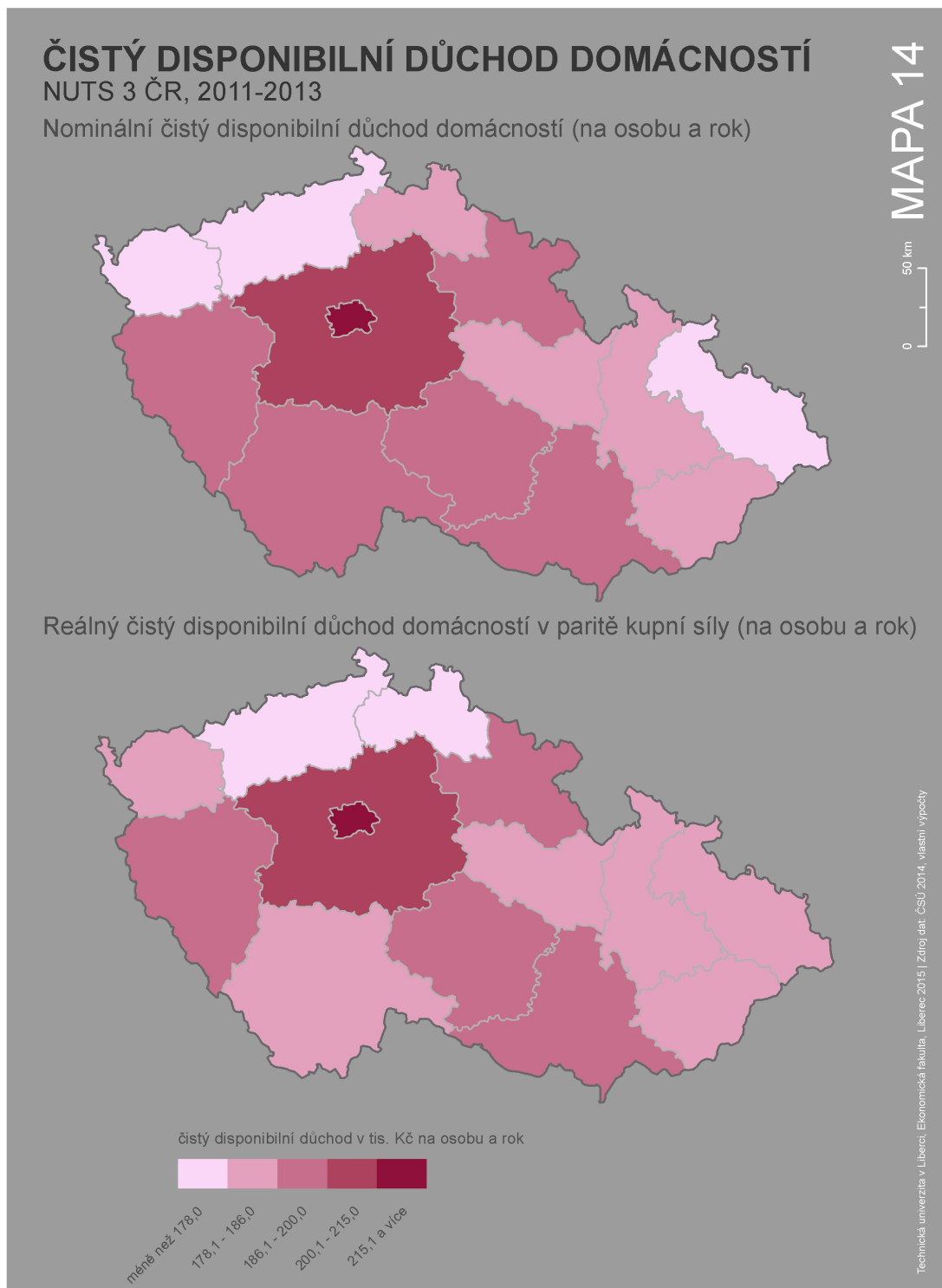
- tam, kde to je relevantní, také: výchozí hodnota, kvantifikovaný cíl, nastavení indikátoru (např. strukturalizace indikátoru podle pohlaví, nebo jiných třídících hledisek, měření změn v čase, postupné naplňování kvantifikovaného cíle, způsoby porovnávání).

Pojem indikátor může také ve zcela obecném významu znamenat vhodně zvolenou entitu (veličinu, hodnotu), měřenou nebo získanou výpočtem, která má zřejmý vztah ke zkoumané oblasti. Indikátory pomáhají hlavně monitorovat například vliv lidských aktivit v různých oblastech (životní prostředí, ekonomie, cestovní ruch, zemědělství atd.). Indikátory umožňují vidět problematické oblasti a ukázat cestu k jejich nápravě. Uplatnění jednotné sady zvolených indikátorů umožní mimo jiné posoudit, jak si daná obec či region vede ve srovnání s jinými a usnadňuje poznání jejich silných a slabých stránek. Indikátory, které si společnost vybere, aby mohla vydávat zprávy o sobě pro sebe, mají překvapivou moc. Odráží společně sdílené hodnoty a formují společná rozhodnutí. Důležitou skupinou indikátorů jsou tzv. **programové indikátory** uplatňované ve strategických (plánovacích) procesech. Ty slouží jako kontrolní nástroj pro vyhodnocování účinnosti a úspěšnosti naplánovaných opatření (například v rámci strategických plánů rozvoje města nebo kraje). Jsou vypracovávány v průběhu plánovacích procesů vždy specificky pro daný účel (GaREP 2009).

Využití RCI při měření regionálních rozdílů je možné ke **zreálnění nominálních ukazatelů** hrubý domácí produkt, čistý disponibilní důchod domácností, regionální příjmy domácností a průměrné mzdy. Ve všech případech by využití reálných ukazatelů (veličin „očistěných“ od rozdílů v regionálních cenových hladinách, tj. jejich skutečná hodnota vzhledem ke kupní síle peněz) umožňovalo sledovat reálné meziregionální socioekonomické disparity. Experimentální výsledky prezentované v akademických článcích potvrzují, že reálné disparity mezi regiony jsou nižší než nominální, jelikož existuje pozitivní korelace mezi výší příjmů regionálních domácností a regionální cenovou hladinou.

Reálný čistý disponibilní důchod domácností v paritě kupní síly

Jedním z dílčích ukazatelů, který je součástí dekompozice regionálních disparit v oblasti sociální a slouží také jako jeden z parametrů modelových regionů, je **čistý disponibilní důchod domácností v nominálním vyjádření (NDHI)**. Čistý disponibilní důchod domácností je částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů³ umísťuje znovurozdělením: běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery. Ukazatel nám do velké míry naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech (RISY 2015).⁴

Využití ukazatele pro typologii modelových regionů je v dostupné literatuře velmi časté (Czesaná a kol. 2009⁵; Viturka a Klímová 2006⁶; Tuleja 2011⁷). Typologie modelových regionů je zpravidla založena na důkladné analýze ekonomicko-prostorové a sociálně-prostorové dimenze sledovaných regionů a poté následuje výběr konkrétních indikátorů pro zhodnocení meziregionálních rozdílů. Zároveň je ukazatel čistého disponibilního důchodu domácností využíván i ve Strategii regionálního rozvoje k vymezení regionálních disparit (viz kapitola 6.1.2). Regionální cenový index může sloužit jako nástroj ke zpřesnění tohoto nominálního ukazatele, resp. k jeho zrealnění, a může tak zpřesnit proces typologizace modelových regionů.

Reálný čistý disponibilní důchod domácností v paritě kupní síly (nominální NDHI očištěný o regionální cenovou úroveň) byl vypočítán pro 36 okresních měst v ČR a prokázal statisticky významný trade off mezi regionální úrovní životních nákladů a NDHI, kdy vyšší úrovně čistého disponibilního důchodu domácností implikují vyšší cenovou hladinu v regionu. Zároveň nominální hodnoty indikátoru NDHI vykazovaly v letech 2011 – 2013

³ Prvotní rozdělení důchodů představuje příjmy domácností vytvářené přímo z tržních transakcí, a to zejména nákup a prodej produkčních faktorů. To zahrnuje jako hlavní položku náhradu zaměstnancům, tj. příjem z prodeje práce jako produkčního faktoru. Domácnosti mohou mít také příjem z majetku, zejména úroky, dividendy a nájmy. Pak je tu také příjem z čistého provozního přebytku a sebezaměstnání. Placené úroky a nájmy jsou zaznamenány jako záporné příjmy domácností. Bilance všech těchto transakcí se nazývá prvotní důchod domácností (ČSÚ 2015. Databáze Eurostatu. Dostupné: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tgs00036>)

⁴ <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/kraj/hoospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o5>

⁵ Czesaná, V. et al. 2009. *Ročenka konkurenceschopnosti České republiky 2007-2008*. Praha: Linde.

⁶ Viturka, M. and V. Klímová. 2006. *Globálně orientované hodnocení konkurenční pozice krajů ČR*. Research Centre for Competitiveness of Czech Economy Working Paper No. 20.

⁷ Tuleja, P. 2011. Modelové regiony a možnosti jejich využití při hodnocení regionálních disparit. *Acta academica karviniensia*. No. 3, str. 134-149.

vyšší variabilitu než regionální hodnoty reálného ukazatele. **Meziregionální cenové rozdíly tak snižují regionální disparity** a zlepšují socioekonomickou pozici obyvatel v problémových regionech České republiky (Šimanová, Kocourek 2015)⁸. Agregace cenových indexů na úroveň NUTS 3 je dle metodického postupu provedena metodou váženého geometrického průměru oblastně příslušných regionálních cenových indexů (RCI). Vahou je podíl regionálních výdajů domácností na celkových výdajích domácností ve všech posuzovaných oblastech v rámci NUTS 3. Využitím agregovaných ukazatelů cenových hladin na úrovni krajů je možné získat **regionální hodnoty reálného čistého disponibilního důchodu domácností v paritě kupní síly na úrovni NUTS 3 ČR**, což zachycuje obr. XX. Použití reálného ukazatele čistého disponibilního důchodu oproti nominální veličině čistého disponibilního důchodu znamenalo pro Karlovarský kraj a pro Moravskoslezský kraj zvýšení hodnoty o více než 8 000,- Kč na osobu a rok. Naopak v Libereckém kraji velikost regionální cenové hladiny snížila reálnou hodnotu ukazatele čistého disponibilního důchodu na méně než 178 tis. Kč na osobu a rok. Patrné snížení reálné hodnoty ukazatele je prokázáno i v případě Jihočeského kraje.

Reálné regionální příjmy domácností

Další možné uplatnění indexu RCI je ve zrealnění výsledků výběrového **šetření o příjmech a životních podmínkách domácností** v rámci výběrové šetření Životní podmínky, které Český statistický úřad pravidelně zajišťuje od roku 2005, a které je národní modifikací celoevropského šetření EU-SILC (European Union – Statistics on Income and Living Conditions). Toto šetření je prováděno ČSÚ každoročně na základě Nařízení (EC) 1177/2003 (EUR-Lex 2015)⁹ a navazujících prováděcích nařízení Evropské komise a přináší údaje o sociální a ekonomické situaci českých domácností. Účelem šetření je získávat **reprezentativní údaje o úrovni a rozdělení příjmů** v jednotlivých typech domácností, informace o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, o vybavení domácností předměty dlouhodobého užívání a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách dospělých osob žijících v domácnostech. Zjištěná data slouží k výpočtu ukazatelů peněžní a materiální

⁸ Šimanová, J. a A. Kocourek (2015) Nominal vs. Real Regional Income Disparities in Selected Cities of the Czech Republic. In KOCOUREK, Aleš ed. *Proceedings of the 12th International Conference Liberec Economic Forum 2015*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, s. 193-200.

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1177/2003 o statistice Společenství v oblasti příjmů a životních podmínek (EU-SILC). Dostupné: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32006R0676>

chudoby a intenzity ekonomické aktivity. Neméně důležitým cílem je poskytnout informace jak pro směřování sociální politiky státu, tak i pro hodnocení dopadu přijatých opatření.

Ukazatelem příjmové situace domácností je v šetření Životní podmínky čistý disponibilní příjem domácnosti, který zahrnuje různé typy příjmů, jako jsou příjmy zaměstnanců, příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti, příjmy z druhého zaměstnání a vedlejších činností, příjmy ze sociálního pojištění a sociální dávky, příjmy z pronájmu a z finančních aktiv, přijaté a vyplacené výživné a finanční podpora mimo domácnost. Tyto příjmy domácnosti jsou přepočteny na každou osobu domácnosti, čímž je zohledněna její velikost. (ČSÚ 2014)¹⁰

V případě porovnání vývoje **nominálních a reálných hodnot ročních čistých celkových příjmů na osobu** v letech 2011 - 2013 je možné prokázat, že ačkoli nominální hodnoty naměřené v regionech NUTS 3 divergují, reálné hodnoty přepočtené prostřednictvím RCI se naopak k sobě přibližují (Laboutková, Bednářová 2015)¹¹. Konkrétně, pokud rozptyl u nominálních hodnot ročních čistých celkových příjmů na osobu v letech 2011 – 2013 mezi kraji v ČR byl 16 900 Kč; 16 700 Kč a 17 500 Kč, potom meziregionální rozptyl u reálných ročních čistých celkových příjmů na osobu v letech 2011 – 2013 byl pouze 12 000 Kč; 11 700 Kč a 11 800 Kč.

Porovnání výsledných úhrnných příjmů z mikrodat s příjmy na makroúrovni vykazovanými statistikou národních účtů za sektor domácností (i po jejich očištění od položek, které se při šetření v soukromých domácnostech nesledují) je poměrně obtížné. Co do objemu jsou příjmy zjišťované přímým dotazem v domácnostech vždy nižší, nicméně vývoj příjmů domácností je zhruba v souladu s trendy národního účetnictví.

¹⁰ ČSÚ 2014. *Příjmy a životní podmínky domácností – 2014*. Dostupné: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2014>

¹¹ Laboutková, Š. a P. Bednářová (2015) Perspectives of Regional Price Index as a Potential Indicator of Spatial Social and Economic Status of the Residents: Experimental Stage. In: Machová, Z. ed. *Proceedings of the 13th International Scientific Conference "Economic Policy in the European Union Member Countries"*. Ostrava: VŠB-TU.

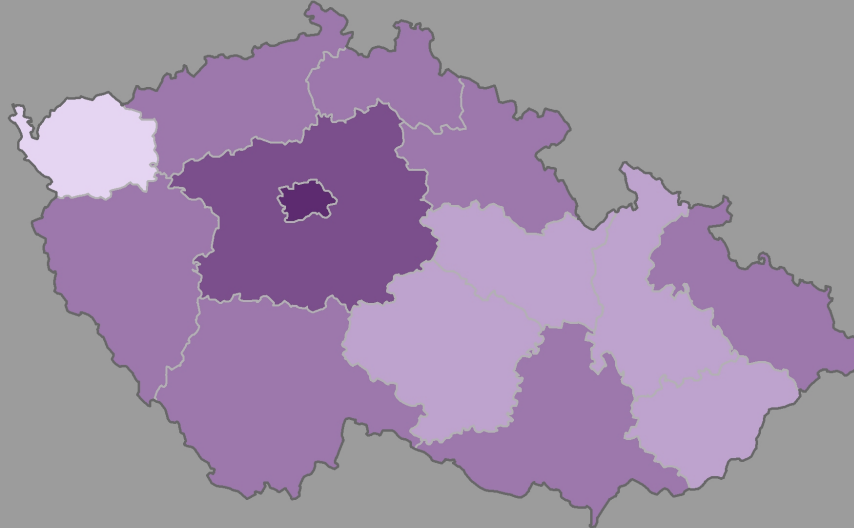

Reálné ukazatele měsíční mzdy

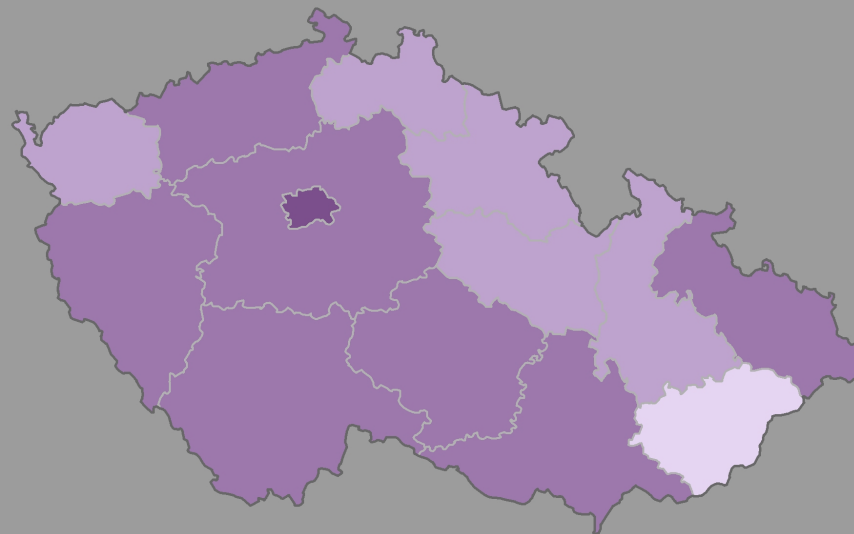
PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ MZDA

NUTS 3 ČR, 2011-2013

Nominální průměrná měsíční mzda na osobu

Reálná průměrná měsíční mzda v paritě kupní síly na osobu

průměrná měsíční mzda na osobu v Kč

méně než 22.500
22.501 - 23.600
23.601 - 26.000
26.001 - 30.000
30.001 a více

MAPA 15

0 50 km

Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta, Liberec 2015 | Zdroj dat: ČSÚ 2014, vlastní výpočty

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky. Nevypovídá tedy o výplatě jednoho konkrétního zaměstnance. Výsledky strukturálních výdělkových statistik, kdy jsou k dispozici údaje o výdělcích jednotlivých zaměstnanců, uvádějí, že zhruba dvě třetiny zaměstnanců mají mzdu nižší, než je celostátní průměr (ČSÚ 2015)¹².

Meziregionální rozdíly reálné průměrné měsíční mzdy v paritě kupní síly jsou výrazně nižší než v případě nominálních průměrných měsíčních mezd. Pouze ve dvou případech došlo zrealněním ukazatele průměrné měsíční mzdy ke zvýšení oproti nominální hodnotě, a to v případě kraje Vysočina a Karlovarského kraje, ve kterém reálné průměrné měsíční mzdy překročily 22 501 Kč. Pro kraje Hlavní město Praha, Středočeský, Liberecký a Královéhradecký znamenalo zohlednění regionálních cenových hladin významnější pokles reálných průměrných měsíčních mezd. Reálné průměrné měsíční mzdy ve Zlínském kraji „spadly“ do nejnižší kategorie méně než 22 500 Kč. Pro polovinu českých krajů se reálné průměrné měsíční mzdy lišily od nominálních hodnot pouze nevýrazně. Zohlednění regionálních rozdílů v cenových hladinách tedy má prokazatelný vliv na **relativní výši průměrných reálných mezd, platů a důchodů** v jednotlivých regionech NUTS 3 a zároveň meziregionální rozdíly reálných průměrných měsíčních mezd jsou nižší než v případě nominálních hodnot.

¹² ČSÚ 2015. *Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců – Metodika*. Dostupné: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m

Prostřednictvím RCI je možné také teoreticky zjistit a prostorově porovnat, kolik by si reálně vydělal pracovník ve stejném zaměstnání v jednotlivých krajích, pokud by byla zohledněna republiková mediánová mzda v daném zaměstnání. **Medián představuje hodnotu mzdy** zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení; to znamená, že polovina hodnot mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián. Na rozdíl od průměrné mzdy, která je vypočtena na základě podkladů z podnikového výkaznictví, je medián nutné odvozovat ze statisticko-matematického modelu na podkladě výběrového šetření, protože podnikové výkazy obsahují jen agregované údaje za celý podnik nebo organizaci¹³. Tímto výpočtem lze zodpovědět na otázku, jakou **reálnou kupní sílu by měly mzdy zaměstnanců v každém kraji**, pokud by tito zaměstnanci pobírali stejnou (mediánovou) mzdu.

Dle výsledků zkoumání (Laboutková, Bednářová 2015)¹⁴ si nejvíce v roce 2011 vydělali zaměstnanci v Ústeckém kraji, na Vysočině, Moravskoslezském a Plzeňském kraji: v těchto krajích dosahuje reálná mediánová mzda ve všech kategoriích zaměstnání 103 % (v případě Ústeckého kraje a Vysočiny), resp. 102 % (v případě Moravskoslezského a Plzeňského kraje) celorepublikové mediánové mzdy v daných kategoriích zaměstnání. V Olomouckém a Jihočeském kraji se reálné mzdy od mediánu nominálních hrubých mezd příliš neměnily (100 %, resp. 99 %). Lehce pod mediánem mezd se pohybovaly reálné mzdy ve Zlínském, Pardubickém, Středočeském, Karlovarském a Královohradeckém kraji (98 %, 97 %, 97 %, 96 %). Nejhůře na tom byli pracovníci v Libereckém, Jihomoravském kraji a v hlavním městě Praha; zde by si zaměstnanci reálně vydělali pouze 95, 93 a 88 % mediánové nominální mzdy.

Využití v praktické hospodářské politice je v tomto případě spíše v teoretické rovině. K obdobným závěrům dospěli ve své studii i Bajgar a Janský (2014:1)¹⁵, kteří konstatují, že „zohlednění regionálních cenových hladin při stanovování platů státních zaměstnanců, starobních důchodů a sociálních dávek by mohlo snížit regionální nerovnosti v reálných příjmech mezi některými skupinami obyvatel a vést k částečnému narovnání možnosti získat

---

¹³ ČSÚ 2015. *Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců – Metodika*. Dostupné: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m

¹⁴ Laboutková, Š. a P. Bednářová (2015) Perspectives of Regional Price Index as a Potential Indicator of Spatial Social and Economic Status of the Residents: Experimental Stage. In: Machová, Z. ed. *Proceedings of the 13th International Scientific Conference "Economic Policy in the European Union Member Countries"*. Ostrava: VŠB-TU.

¹⁵ Bajgar, M. and P. Janský. 2014. *Regionální rozdíly v kupní síle: Ceny, platy, mzdy a důchody*. Praha: IDEA CERGE-EI Working Paper No. 7.

pro práci ve veřejném sektoru kvalitní zaměstnance. Zároveň by ovšem mohlo dále prohloubit ekonomické rozdíly mezi jednotlivými kraji a potenciálně by vyžadovalo citelné náklady spojené s administrativou a dodatečným sběrem dat“.

Reálný regionální hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje **nejzákladnější ukazatel makroekonomického vývoje**. Zachycuje hodnotu produkovaných statků a služeb ve všech odvětvích na určitém území (stát, region) za určité období (rok, čtvrtletí). HDP je velmi komplexním ukazatelem měřícím makroekonomickou výkonnost včetně odhadů za šedou ekonomiku, netržní produkci domácností apod. Pro stanovení **HDP na regionální úrovni** se užívá převážně výrobní metoda výpočtu jako souhrn přidaných hodnot místních jednotek (pracovišť) ekonomicky aktivních na území daného regionu a čistých daní z produktů. Ukazatel představuje celkovou hodnotu zboží a služeb vyrobených a poskytnutých osobami zaměstnanými v daném regionu. Takto vytvořený důchod, který následně podléhá řadě meziregionálních transferů domácností, nadnárodních transferů a veřejnému přerozdělování, však vede k tomu, že jen v omezené míře souvisí s obyvatelstvem daného regionu a s jeho životní úrovní. Hlavním omezením vypovídací schopnosti regionálního HDP na obyvatele je skutečnost, že celková výše HDP, která je zjištěna podle „místa pracoviště“, se dělí – vztahuje se k obyvatelstvu podle rezidenčního přístupu. Tím vzniká nekonzistence ovlivněná dojížděnkou a vyjížděnkou do zaměstnání – tzn. lidmi, kteří pracují v jednom regionu, ale bydlí v jiném, a zaměstnaností cizinců bez statutu rezidentů. Nejzřetelnějším příkladem této nekonzistence bývají metropolitní regiony nezahrnující svou širší spádovou oblast (ČSÚ 2014)¹⁶. Pro **prostorové porovnání regionálního HDP** se obvykle používá srovnání úrovně regionálního celku s národní úrovní nebo s celky nadnárodními. Nejčastěji se uvádí porovnání HDP na obyvatele s průměrnou úrovní EU měřené ve standardu kupní síly (PPS), pomocí kterého se vylučují rozdíly v cenových hladinách mezi zeměmi. Propočet HDP na obyvatele umožňuje srovnání i ekonomik a regionů, které se výrazně liší svou velikostí. HDP na obyvatele ve standardu kupní síly (PPS) je klíčová proměnná pro rozhodování o regionech na úrovni NUTS 2 v rámci strukturální politiky Evropské unie.¹⁷

¹⁶ ČSÚ (2014). O čem skutečně vypovídá regionální HDP? *Statistika a my. Měsíčník ČSÚ*. Vyd. 2/2014. Dostupné: <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/o-cem-skutecne-vypovida-regionalni-hdp/>

¹⁷ ČSÚ (2015). *Databáze Eurostatu*. Dostupné: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tgs00003>

Omezujícím faktorem pro regionální srovnání je skutečnost, že prostřednictvím standardu kupní síly PPS dochází sice k vyloučení vlivu rozdílu cenových hladin mezi zeměmi, avšak i nadále **zůstávají nezohledněny rozdíly v cenových hladinách mezi regiony** uvnitř jednotlivých států. Přitom rozdíly v cenových hladinách mezi metropolitními oblastmi a ostatními regiony jsou značné, především kvůli ceně nájmu a některých dalších druhů služeb. To způsobuje, že nominálně obvykle dochází v hlavním městě k větší tvorbě hrubé přidané hodnoty, než která může být potom reálně užita obyvatelstvem na daném místě. Reálné příjmy obyvatel jsou tak ve skutečnosti ve srovnání s ostatními regiony menší, než se zdá (k tomu dále působí vliv dojížděky do zaměstnání a zaměstnanost cizinců na celkovou výši HDP). Česká republika je v tomto ohledu typickým příkladem, protože hlavní město je vyčleněno jako samostatný region soudržnosti NUTS2 vymezený přesně hranicemi města. (ČSÚ 2014)¹⁸. Index regionálních cenových hladin nabízí možnost reálného vyjádření, i když pouze v omezené míře, neboť RCI je kvantifikován na základě cen spotřebitelských produktů, které se na HDP podílejí zhruba padesáti procenty.

---

¹⁸ ČSÚ (2014). O čem skutečně vypovídá regionální HDP? *Statistika a my. Měsíčník ČSÚ*. Vyd. 2/2014. Dostupné: <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/o-cem-skutecne-vypovida-regionalni-hdp/>